

Nové knihy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 69 (2024), No. 3, 188–190

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/152597>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2024

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

nové knihy

Osobnosti slovenskej matematiky

Zajímavá a u nás dosud málo známá slovenská edice *Osobnosti slovenskej matematiky* má podtitul *Životné vzory pre budúce generácie*, který vystihuje motivaci tohoto inspirativního publikačního počínu – dát odkaz a motiv pro další generace.¹

Jednotlivé svazky této edice byly v letech 2018 až 2020 zpracovány s podporou projektu agentury KEGA, který vedl RNDr. Štefan Tkačík, PhD., z Katedry matematiky Pedagogické fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Projektu se účastnili pracovníci několika dalších škol: Vysoká škola DTI (Dubnica nad Váhom), Fakulta prírodných vied a informatiky Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach a Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. V letech 2022 až 2024 práce pokračovala opět s podporou agentury KEGA pod vedením Š. Tkačíka.

¹Autoři se volně inspirovali některými svazky vydanými v edici *Dějiny matematiky*, které byly věnovány českým matematikům (Eduard Weyr, Jan Vilém Pexider, Josef František Studnička, Karel Rychlík, Vladimír Kořínek, Emil Weyr, Ladislav Svante Rieger, Jan Sobotka, Karel Zahradník, Wilhelm Matzka, Henry Lowig a Josef Úlehla), viz <https://dml.cz/handle/10338.dmlcz/400597>.

Vědeckou radu edice tvořili nejprve Jozef Fulier, Ján Gunčaga, Mária Jurečková, Tomáš Lengyelfalussy, Edita Partová, Štefan Tkačík, Dušan Vallo a Katarína Žilková. Ve druhém období přibyli Lucia Csachová, Jozef Doboš, Lilla Koreňová a Eva Litavcová (ubýly E. Partová a M. Jurečková).

Základním cílem projektu bylo zmapovat život a dílo vybraných osobností slovenské matematiky, které dosud v matematice aktivně působí, s jejich výrazným podílem na sepsání jednotlivých svazků.

Prvním krokem bylo vytvoření databáze matematiků, kterým budou jednotlivé svazky věnovány, a stanovení základní koncepce plánovaných publikací – životopis, rozhovor, seznam publikací, obrazová příloha (uspořádání, rozsah i pojetí se v jednotlivých svazcích mírně liší). Je třeba zdůraznit, že životopis, seznam publikací i obrazovou přílohu dodala do svého svazku zvolená osobnost, která rovněž autorizovala připojený rozhovor. Původní databáze osobností měla 25 jmen (a 27 dalších kandidátů), prvních deset se začalo zpracovávat. Bohužel, Beloslav Riečan (1936–2018) a Pavol Brunovský (1934–2018) zemřeli dřív, než se práce rozeběhla, Roman Frič (1944–2021) a Lev Bukovský (1939–2021) krátce po vydání „svých“ svazků.

Životní příběhy obsažené v životopisech se týkají jak profesní matematické kariéry, tak práce v matematice, veškerých aktivit a snah, ale i osobního života. Zejména tyto partie dávají poučení, vzory a příklady. Mohou motivovat jak studenty, tak současné i budoucí učitele matematiky, mohou budit zájem o matematiku (a vědu vůbec) a přispívat k zachování kulturního dědictví a národních tradic.

Odpovědi na otázky pokládané v rozhovorech, které dostává každá z osobností, jsou věnovány aktuálním matematickým otázkám, problémům ve vyučování matematice, obecněji též problematice vzdělávání. Tyto partie ukazují životní zkušenosti, moudrost, vzdělanost, postřehy a názory na výuku matematiky a na různé vyučovací metody.

Aktuální seznam publikací stručně ukazuje odborný profil dané osobnosti, resp. výsledky, kterých si daná osobnost nejvíce považuje nebo které získaly ohlas či ocenění na Slovensku nebo v zahraničí. Editori jednotlivých svazků neprověřovali ani nekompletovali publikační seznamy jednotlivých osobností.

Autorský kolektiv si pochvaluje velmi kladné ohlasy a vstřícnost, s nimiž se setkal u všech oslovených osobností při přípravě jednotlivých svazků. Slovenská matematická komunita oceňuje pozitivní záměr projektu a doporučuje vydávat obdobné tituly pro další významné slovenské matematiky.

Dosud vyšlo devět svazků edice *Osobnosti slovenskej matematiky*, prvních šest bylo vydáno s podporou prvního projektu, další tři s podporou druhého projektu:

1. Š. Tkačík (ed.): *Roman Frič*. 2020, 39 stran, ISBN 978-80-561-0837-6.
2. L. Csachová, J. Gunčaga, E. Partová, K. Žilková (ed.): *Milan Hejný*. 2021, 61 stran, ISBN 978-80-561-0842-0.
3. T. Lengyelfalussy, Š. Tkačík (ed.): *Lev Bukovský*. 2021, 62 stran, ISBN 978-80-561-0844-4.
4. M. Jurečková (ed.): *Anatolij Dvurečenskij*. 2021, 53 stran, ISBN 978-80-561-0845-1.
5. Š. Tkačík (ed.): *Stanislav Jendrol'*. 2021, 65 stran, ISBN 978-80-561-0847-5.

²Z jeho iniciativy vyšla roku 2016 v edici *Dějiny matematiky* knížka věnovaná slovenskému matematikovi Tiboru Neubrunnovi (1929–1990).

6. J. Fulier, D. Valko (ed.): *Ondrej Šedivý*. 2021, 117 stran, ISBN 978-80-558-1692-0.

7. J. Gunčaga, L. Koreňová, V. Ferdiánova (ed.): *Daniela Velichová*. 2023, 100 stran, ISBN 978-80-561-1016-4.

8. Š. Tkačík (ed.): *Katarína Cechlárová*. 2023, 53 stran, ISBN 978-80-561-1057-7.

9. T. Lengyelfalussy, Š. Tkačík (ed.): *Ján Čižmár*. 2023, 90 stran, ISBN 978-80-561-1069-0.

Osm svazků této edice vydalo VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, šestý svazek vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

Připomeňme ještě dvě publikace vydané rovněž ve vydavatelství VERBUM, které se váží k výše uvedeným svazkům edice *Osobnosti slovenskej matematiky*. Jako další výstup prvního projektu vyšla knížka

- F. Chovanec, M. Jurečková (ed.): *Mikulášska matematická škola, 1. díl*. 2019, 139 stran, ISBN 978-80-561-0645-7.

Tato knížka byla sepsána na podnět Beloslava Riečana, který vždy kladl značný důraz na historii a popularizaci slovenské matematiky (výsledků, institucí i osob).² Riečan sehrál v Liptovském Mikuláši významnou roli, působil zde v letech 1984 až 1989.

První kapitola obsahuje podrobnou faktografii týkající se historie vysokoškolské matematiky v Liptovském Mikuláši (fakulty, katedry, matematici, semináře, konference, vědecko výzkumná činnost, publikační aktivita). V druhé kapitole najde čtenář vzpomínky „mikulášských matematiků“ (též Beloslava Riečana), ve třetí vzpomínky (slovenských i českých) účastníků seminářů a konferencí, které se v Liptovském Mikuláši konaly, zejména

na spolupráci s tamějšími matematiky. Čtvrtá kapitola je odborná, je věnována tzv. D-posetům (diferenčním uspořádaným množinám); odborné výsledky jsou doloženy řadou bibliografických odkazů. Zajímavá je i obrazová příloha.

Jako další výstup druhého projektu vyšla knížka

- Š. Tkačík, Z. Bukovská, J. Šupina: *Košická matematická škola teórie množín a topológie. Seminár prof. Leva Bukovského, 1. diel*. 2023, 91 stran, ISBN 978-80-561-1031-7.

V první kapitole je stručně podána historie semináře prof. Bukovského, který se zrodil v druhé polovině sedmdesátých let, očima těch, kteří byli semináři nejblíže. Následující kapitola sestává z deseti vzpomínek účastníků semináře. Třetí kapitola připomíná nejdůležitější výsledky spjaté se seminářem; uvedeno je deset oblastí výzkumu, každá je doložena řadou citací dosažených výsledků. Krátká čtvrtá kapitola je věnována současnosti a úvaze o budoucnosti.

V rámci projektu byla vytvořena webová stránka, která dává základní in-

formaci o projektu. Postupně jsou na ní vystavovány jednotlivé svazky.³

Kolektiv autorů s velkým nasazením pokračuje v práci jak na edici *Osobnosti slovenskej matematiky*, tak na mapování vývoje slovenské matematiky. Nyní se snaží zpracovat hodnocení přínosu Košické matematické školy (odborné semináře a konference). Z dalších témat zvažuje náměty týkající se vývoje, vzdělávání a výchovy matematických talentů, matematické olympiády apod.

Jednotlivé svazky mohou být přitažlivé i pro české čtenáře. Zejména starší generace se často pravidelně setkávala se slovenskými kolegy na nejruznějších konferencích a seminářích, či národních i mezinárodních akcích pořádaných *Jednotou československých matematiků a fyziků*, resp. *Jednotou slovenských matematiků a fyziků* (např. v Jasné pod Chopkom).

Některé svazky edice *Osobnosti slovenskej matematiky* budou brzy dostupné v knihovně MFF UK.

Jindřich Bečvář

³<https://www.ku.sk/fakulty-katolickej-univerzity/pedagogicka-fakulta/veda-a-vyskum/projekty/osobnosti-slovenskej-matematiky-zivotne-vzory-pre-buduce-generacie-ii.html>